20/09/2019

Освећење храма са три олтара у манастиру Ћелијама

У част осам векова самосталности Српске Православне Цркве, поводом 125 година од рођења и 40 година од упокојења Преподобног Јустина Ћелијског, у недељу 22. септембра 2019. године са почетком у 8 часова у манастиру Ћелијама код Ваљева извршиће се освећење триолтарног храма Светог Саве, Светог мученика Јустина Философа и Преподобне Марије Египћанке – заветног храмаПреподобног Јустина Ћелијског.

Својим наследницима Ава је оставио завештање да објаве његова дела, с тим да приход иде у Фонд Светог Јована Златоустог с циљем да се у манастиру Ћелијама подигне триолтарни храм у част Светог Саве (централни олтар), Светог мученика Јустина Философа (јужни олтар) и Преподобне Марије Египћанке (северни олтар). Жеља Преподобног аве Јустина почела је да се остварује када је архитекта проф. Предраг Ристић урадио пројекат храма. Године 2007. на месту некадашњег воћњака у присуству дванаест епископа освећени су темељи. Градња је настављена 2008. године. Године 2019. у потпуности су завршени и унутрашњи радови.

Житије Преподобног оца Јустина Новог Ћелијског

Овај чудесни благовеститељ Јеванђеља Христовог, Преподобни отац наш

Јустин, родио се лицем на празник Благовести, 25. марта 1894. године, у Врању. И зато му на крштењу, родитељи Спиридон и Анастасија, дадоше име Благоје. Живе и темпераментне природе, хитар и жустар, Благоје одраста у крилу једне угледне, грађански отмене, али пре свега хришћанске и веома побожне породице. Све до деде му, свештеника Алексе, породица Поповића била је кроз најмање седам узастопних колена свештеничка. Још као дечак, Благоје је са родитељима често одлазио код Светог оца Прохора Чудотворца у Пчињски манастир, у близини Врања. Додир са православним богослужењем, као и дубока побожност и молитвеност мајке Анастасије, трајно ће утицати на формирање духа младог Благоја Поповића.

Мудрољубив, гладан и жедан божанског и људског знања, пре свега човекопознања и богопознања, млади Благоје – Јустин уписује деветоразредну београдску Богословију Светог Саве (1905–1914). За професора, и свог вечног надахнитеља, има горостасног Николаја (Велимировића). Он одмах примећује овог небески даровитог младића, будућег богослова светоотачке величине и узлета, али и стваралаца аутентичног књижевног израза и песничког надахнућа. Поред богословског, он овде стиче и најшире светско образовање, следујући тако великим Оцима Цркве. Жудећи душом за вечно живим Христом, у њему се све јасније уобличава жеља за примањем светог монашког лика.

Изашавши са Богословије, по избијању Првог светског рата, Благоје бива узет у српску војску, у чету младих болничара. Делећи злу и страшну судбу свога народа, крајем 1915. године, са војском се повлачи преко Чакора, Црне Горе и Албаније све до Скадра.

Чврст и непоколебљив у својој одлуци да Цркви служи у монашком лику, по благослову Митрополита изгнане Србије Димитрија, двадесетогодишњи Благоје прима монашки постриг у православној цркви у Скадру на Светог Василија Великог, на Нову 1916. годину, узевши монашко име Светог Јустина Мученика и Философа. Избор овог христоносног двоименог светитеља – философа и мученика – за свога имењака и заштитника био је израз његове, младалачке и доживотне, дупле љубави према Христу: кроз философију по Христу и кроз мучеништво за Христа.

Тадашња Влада пребацује бродом богослове до Барија, а после тога преко Париза, богослови стижу у Лондон где их прихвата јеромонах Николај Велимировић. Из Енглеске где је са групом богослова привремено смештен, благословом патријарха српског Димитрија, Јустин прелази у Духовну академију у Петрограду. Због немира који су надолазили богослови су

повучени назад у Енглеску. У Енглеској Јустин студира теологију на Оксфорду.

Већ септембра 1919. године, Свети Архијерејски Синод Српске Православне Цркве шаље Јустина на Теолошки факултет Универзитета у Атини, где остаје до 1921. године, положивши све потребне испите. На истом Универзитету Јустин је касније стекао докторат на тему Светог Макарија Египатског. У међувремену, маја 1920. године, рукоположен је за јерођакона, вероватно приликом једног од краћих долазака из Грчке у Србију.

Од октобра 1921. године Јустин ради као наставник Светог Писма Новог Завета, а затим Догматике и Патрологије у Карловачкој богословији. Православном светоотачком методологијом обогаћује образовни богословски програм уносећи низ плодотворних новина, потискујући овештали схоластички и протестантско-рационалистички метод наставе. Године 1922. покреће Хришћански живот – часопис за хришћанску културу и црквени живот, истинољубиво и храбро критикујући све лоше појаве јавног и црквеног живота.

Од 1930. до 1932. године Јустин борави у Поткарпатској Русији, где заједно са епископом Јосифом Цвијовићем успешно мисионари, враћајући отачкој вери насилно поунијаћене православце, обновивши тако Мукачевску епархију. Црква му нуди епископски чин. Не сматрајући се достојним тако велике и важне службе, смирени монах Јустин то одбија. Године 1934. Јустин постаје доцент на Богословском факултету Универзитета у Београду. Са групом интелектуалаца, међу којима је био и философ Бранислав Петронијевић, 1938. године учествује у оснивању Српског философског друштва.

По успостављању комунистичке власти у Југославију 1945. године, отац Јустин је, уз још двеста професора, прогнан са Београдског универзитета. Потом је ухапшен и затворен. Из затвора, где је тамновао заједно са својим духовним чедом јеромонахом др Василијем (Костићем), пуштен је 1946. године на молбу патријарха српског Гаврила (Дожића), који се у то време вратио из логора Дахауа. Прогнан са Универзитета и без пензије, лишен људских, верских и грађанских права, по позиву игуманије Саре, отац Јустин 1948. године долази у женски манастир Светих Архангела у Ћелијама, где отпочиње свој живот у заточењу, живот страшног исповедничког благослова, који ће трајати све до блаженог уснућа. Уједно, ово је и најплодоноснији период у животу оца Јустина како на пољу писања и превођења, тако и на пољу духовничко пастирске службе. Једину жељу да свакодневно служи свету Литургију мати Сара радосно прихвата.

Ћелијски заточник је говорио више страних језика: грчки, руски, немачки, енглески... У Ћелијама се бавио превођењем са различитих светских језика. Приредио је 12 томова Житија светих – за сваки месец у години по једну књигу. Бројни теолошки радови аве Јустина, осим догматике и егзегезе обухватају области патристике, аскетике, литургике, као и теме из хришћанске философије. Целокупни опус оца Јустина броји око 40 томова.

Иако је састрадавао са српским народом и са Српском Црквом, у својим беседама није штедео ни народ ни Цркву. Није се плашио да каже и укаже на недостатке. Грмео је понекад гневом праведника, не плашећи се да ће тим гневом повредити ризу Цркве Христове, већ је знао да ће је њиме сачувати и очувати.

Године су пролазиле а отац Јустин није смањивао подвиг већ је удвостручио молитве за српски народ. Неговао је врлину поста. Петком се потпуно уздржавао од хране, такође и целе прве недеље Великог поста. Често је на себе налагао и додатне постове. Живео је до краја строгим испосничким животом, у којем су му следовале ћелијске сестре. Изобиловао је сузама, молитвеним уздасима, вапајима ка Христу. Безбројна су чуда која је Преподобни отац наш Јустин још за живота сатворио.

О самоме животу оца Јустина у Ћелијама има се много ређи. Јустин је био прогањан, саслушаван, привођен од власти. Мало је било оних који су стајали у његову одбрану. То су биле ћелијске сестре с мати игуманијом Гликеријом на челу, прота Живко Тодоровић – лелићки парох, Авини ученици и остали поштоваоци... Ава Јустин – духовник монахињама и свем побожном свету, учитељ и узор бројним нараштајима православних српских и страних богослова, по речима грчког теолога и академика Јована Кармириса „скривена савест целе Српске Православне Цркве и народа“, непрестано је праћен, често ислеђиван у Удби, ограничавана му је слобода кретања и сусрета, али никада није био остављен од ћелијског сестринства које је ради њега страдало од комунистичких власти.

Скривајући дар прозорљивости, ава Јустин је богомудро поучавао, о чему сведочи следећи пример: када га је отац Клеопа посетио у манастиру Ћелијама, и затражио тајински савет да ли да остане на Светој Гори, ава Јустин га је посаветовао: „Оче Клеопа, ако одеш на Свету Гору, придодаћеш још један цвет у Врту Богомајке. Али коме ћеш оставити вернике? Тамо се, Свети оче, молиш само за себе. А у земљи се молиш за све и можеш привести Богу много душа лишених поучитеља... Ја велим да останеш у земљи, Свети

оче, да спасеш и себе и да помогнеш спасењу других. То је највеће добро дело садашњих монаха. Особито сада, када се боримо с безверјем, са сектама, са религијским индиферентизмом!“

Нарочито је значајна духовничка делатност оца Јустина и његово живо и плодотворно општење са православном браћом Русима и Грцима. Руски духовници су му били исповедници, са руским избеглицама код нас дружио се доживотно, а грчке посетиоце дочекивао је као долазнике из апостолских и светоотачких времена и крајева. Као човек и духовник отац Јустин је увек био отворен, пун љубави за свако људско биће, нарочито за искрено тражећу и истине жедну интелигенцију, омладину и студенте. Много је живих сведочења да су његова вера и ватрена оданост Христу и Истини, дубока ученост и мудрост, проницљивост и богоречитост извршили пресудни утицај на опредељење многих.

На сваком богослужењу молио се са обилним сузама, иако је настојао да тај дар суза прикрива. Спомињао је на светим Литургијама на стотине имена која су му слали у писмима, или лично доносили верујући са многих страна, који су га молили да се моли за живе и упокојене сроднике и познанике.

Отац Јустин је се упокојио у исти дан када је и рођен – на празник Благовести, 7. априла (25. марта) 1979. године.

Испраћен је свенародно од мноштва српског свештенства и народа и од већег броја православних Грка, Руса, Француза – јер је од многих њих, а нарочито од светогорских монаха, још за живота сматран за светитеља. Убрзо по уснућу аве Јустина насликано је на десетине икона са његовим светим ликом, у Србији, Грчкој, Француској и Америци, а светогорски монаси и други православци написали су му и тропар, кондак и друге делове службе. Његов гроб крај манастирске цркве у Ћелијама постао је место поклоништва за многе побожне душе, за православне широм Балкана, Европе и Америке. Забележена су чуда на његовом гробу и по његовим молитвама.

Канонизација аве Јустина

Име архимандрита Јустина Поповића из манастира Ћелије код Ваљева званично је унето у Диптих светих Православне Цркве одлуком Светог Архијерејског Сабора у мају 2010. године. По одлуци Сабора, литургијски спомен Преподобног Јустина Ћелијскога слави се 14/1. јуна. Свечано прослављење новоканонизованог угодника Божјег извршено је на саборној светој архијерејској Литургији у недељу, 2. маја 2010. године, у храму Светог

Саве на Врачару, којом је началствовао Патријарх српски Иринеј уз саслужење архијереја Српске Православне Цркве. Дана 14. јуна 2010. лета Господњег у манастиру Ћелије код Ваљева, спомен Преподобног оца Јустина Ћелијског први пут је литургијски прослављен после уношења Авиног имена у диптих светих.

Пренос моштију аве Јустина

У години 2014. Епархија ваљевска прославила је два јубилеја – 120 година од рођења и 35 година од престављења у Господу Преподобног Јустина Новог Ћелијског. На празник посвећен ави Јустину, 14. јуна 2014. године, његове мошти су извађене из гроба и положене у манастирски храм у Ћелијама. Хиљаде верника из целе Србије, земаља региона, као и Грчке, Русије, Сирије, Немачке, Швајцарске, Сједињених Америчких Држава, Аустралије и других крајева света походило је манастир Ћелије на празник Преподобног аве Јустина како би поделило свечарску радост обитељи поводом Преноса моштију новопросијавшег српског светитеља, који је три деценије као духовник, научник, проповедник – речју, свестрани хришћански прегалац – стварао у тој светињи. Литургијском прослављењу, уз Патријарха српског Иринеја предстојавао је велики број епископа не само из Српске Православне Цркве већ и из Кипарске, Грчке и Руске Православне Цркве, уз свештенике и монахе из целога света.

О 120-годишњици рођења, 35-годишњици блаженог престављења и 4-годишњици црквеног саборног прослављења Преподобног оца Јустина извршено је вађење из гроба, умивање, полагање у нови ковчег и преношење његових светих моштију у стару манастирску цркву Светих Архангела.

„Отац Јустин је већ на први поглед изгледао као светац. Једноставно, носио је нешто светачко у себи на сваком месту. Ћелијске сестре су годинама крај себе имале свеца, који је привлачио себи бројне православце, али и припаднике других вероисповести, који би после разговора са њим примали Православље. Код њега у речнику има речи којих нема ни у једном језику. Због тога имамо потешкоћа када га преводимо на стране језике. Али, Господ нам помаже да их превазиђемо како бисмо свим народима донели чисто Православље“, беседио је том приликом на српском језику ћелијским поклоницима Архиепископ берлински Руске Заграничне Цркве Марко.

„Ава Јустин нас сабира неколико десетина година у ову светињу. Као Свети пророци Илија, Јеремија и Јован Претеча учи нас правом речју, каткад строгом да нас опомене и врати на прави пут – пут Христов. А има ли другог пута

којим можемо поћи осим Христовог, светосавског, пута оца Јустина и других Божјих угодника? Заблагодаримо Господу, браћо и сестре, што нам је у ово тешко време подарио владику Николаја и аву Јустина и друге свете из рода нашег, поручио је Патријарх српски Иринеј.

Кратак историјат манастира Ћелије

Тачно време настанка манастира Ћелије није сасвим познато. Према историјским подацима потиче из средњег века, а предање оснивање манастира везује за име краља Драгутина. У доба дугог и тешког турског ропства манастир је рушен и паљен, и опет обнављан. У 18. веку манастир је имао значајну улогу у животу Ваљевске нахије. У време Карађорђевог устанка 1804. године кнез Алекса Ненадовић и војвода Илија Бирчанин (чији се гроб налази у порти манастирске цркве) били су међу првима посечени од дахија, а заједно са њима и архимандрит Рафаило, познатији у народу као Хаџи Рувим, који је мученички пострадао за Христа. У 19. веку у Ћелијама је основана Основна школа – међу првим школама у Србији под Милошем Обреновићем. У овој школи је касније Свети владика Николај Велимировић „први буквар учио“, и потом Ћелије целог живота носио у срцу.

Манастир Ћелије је 1837. године претворен у парохијску цркву, што је остао до 1928. године када је одлуком Светог Архијерејског Сабора претворен у женски манастир.

Манастирска црква Светих Архангела лежи на узвишењу које се диже са дна котлине. Првобитну цркву сачињавао је олтар са горњом папертом. Садашња црква има облик лађе попут древне базилике. Кубе је деветострано у част светих девет анђелских чинова, а дозидано је 1936. године. Због бурних историјских догађаја који нису поштедели манастир и његове светиње, од старих црквених вредности мало је тога сачувано. У манастиру се налази остатак једног иконостаса са добро очуваним дверима и престоном иконом из 1816. године. Сачувана је и икона Сабора Светих Архангела из 1790. године, рад Карађорђевог војводе Петра Молера. Манастир чува Хаџи Рувимов престони крст, изрезбарен у дрвету, постављен у метални оквир с постољем, и још неке старе крстове сличне израде. Од старих сасуда сачуван је један путир из 1833. године.

Многе старе књиге из манастира Ћелије имале су врло бурну судбину, а многе се и данас налазе на другим местима. У манастиру су остале богослужбене књиге из 18. века. Најстарија књига је Божественаја скрижаљ из 17. века, коју је купио црногорски Владика Данило Петровић када је 1715. године био у Русији. У манастиру Ћелије се чува Свето Писмо Старог Завета

на црквенословенском језику, које је некада припадало Проти Матеји Ненадовићу.

Порта старе цркве ограђена је каменом оградом. У порти се налази звоник и неколико старијих гробова, међу којима се налази и гроб војводе Илије Бирчанина на северној страни од олтара, а на јужној страни налази се гробни знамен Преподобног оца Јустина Ћелијског. Гроб Аве Јустина у манастиру Ћелије постао је духовни темељ манастира који носи епитет „бисер у руци Божјој и парче Раја на земљи“. Захваљујући Преподобном ави Јустину, манастир ужива велики углед у целом православном свету.
spc.rs